

אשרי האיש

החסידות בדרך רבוה"ק זיע"א

מפי ספרים וסופרים להתייחס לפרטים הקטנים

הוא הלך ורכב 4 מטר מהבד הזה. אמר לו בעל החנות - "תשמע, אם אתה רוצה את האריג הזה, לאורך ימים ושנים - השקעת ארבעת אלף שקלים, לך תשקיע עוד מאה ש"ח אצל התופר. ותבקש ממנו שבקצה של הבד, יעשה לך מכפלת, שתתפור אותו מכל הארבע כיוונים שלו. שאל הקונה בפליאה: מדוע? זה לא אריג טוב ומשובח?! "קנית אריה מהמשובחים ביותר! קבע המוכר. אבל אריג שהוא לא מקופל, והוא לא מסודר כמו שצריך, הוא יכול להתפורר לאורך זמן...". או אז אמר הקונה "איזה דברי שטות אתה אומר... אם זה אריג טוב, הוא יחזיק מעמד לאורך זמן" - הפטיר הלוקח ויצא. חלפו להם כמה חודשים, בכל פעם שבני המשפחה יושבים לאכול מסביב לשולחן, הילד הקטן כשהיה משתעמם, כשהוא רואה חוט אחד בולט מהמפה, הוא מושך אותו להנאתו... חולפים להם לבינתיים עוד כמה שבועות, ועוד חוט מוצא את דרכו בחוץ וכך הפכה המפה מחוררת ובלויה...

כן הוא הנמשל: אומר המגיד מדובנה - זה מה שאמר הנביא: "טמאתה בשוליה לא זכרה אחריתה" - גם בשוליים, יכול יצר הרע לתפוס אותך. דווקא בדברים הקטנים הוא יפיל אותך.

לכן באה התורה ומזהירה "וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן" - תשים לב לפרטים הקטנים, שבהם התורה אומרת 'כאן מתחיל היצר הרע'. תחילתו של יצר הרע, היא דווקא 'בחוטים הקטנים' שהוא מושך החוצה, וככה הוא מפורר את המפה כולה.

בפרשתו כתיב "וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן אֶת הַמְּשָׁפְטִים הָאֵלֶּה וְשִׁמְרֶתֶם וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם..."

בספרים עומדים על המילה עקב - וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן. כשכל אחד בדרכו מנסה להבין מה מונח במילה הזאת עקב. אם הכוונה ל'בגלל', אז היה צריך לומר וְהָיָה אִם תִּשְׁמְעוּן. שואלים המפרשים: מדוע בחרה התורה לומר את המילה עקב? בעל הטורים מבאר: על פי דברי מדרש, שאומר שהמשך של הפסוק וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן, הוא בעצם המשכו של הפסוק האחרון מהפרשה הקודמת. בפרשה הקודמת נאמר (ז, יא): "וְשִׁמְרֶתָ אֶת הַמִּצְוָה וְאֶת הַחֻקִּים וְאֶת הַמְּשָׁפְטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם", והמשך: "וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן אֶת הַמְּשָׁפְטִים הָאֵלֶּה..." אומר כאן בעל הטורים - והיה עקב. לעיל מיניה כתיב היום לעשותם וסמך ליה עקב כלומר היום לעשותם אבל שחרם בעקב פי' בסוף. ובהקדם יש להביא את לשונו הזהב של המדרש בדברים רבה, פרשה ג, אות א: אָמְרוּ לוֹ יִשְׂרָאֵל וְאִמְרֵנוּ אֶת נֹתָן לָנוּ שֶׁכָּר הַמִּצְוֹת שְׂאֵנוּ עוֹשִׂים, אָמַר לָהֶם הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצֻוֹת שְׂאֵתָם עוֹשִׂים מִפְּרוֹתֵיהֶן אֲתָם אוֹכְלִים עֵקֶשׁוּ, אָבֵל שֶׁכָּרָן בְּעֵקֶב אֲנִי נֹתָן לָכֶם, מִנֵּין מִמָּה שֶׁקָּרִינוּ בְּעֵינֵינוּ (דברים ז, יב): וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן רש"י מבאר כדרכו: מצוות שאדם דש בעקביו - אין לזלזל במצוות הקלות שהם תחילתן של העברות החמורות.

ישנו משל נפלא, של המגיד מדובנה, על הפסוק באיכה א, ט: "טמאתה בשוליה לא זכרה אחריתה" משל על העבירות הקלות שהם ראש לכל העבירות: לאדם אחד שרצה לרכוש אריג יקר מאוד. כל מטר עלה אלף ש"ח

אמרות טהורות

אמרות קודש מרבותינו הק' מאלכסנדר

השי"ת, בבחי' זה השולחן אשר לפני ה', ומעלים הניצוצין קדישין לגבוה כדאיתא עה"כ (דברים ח') כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי לא על מוצא פי ה' יחיה האדם, והצדיקים ע"י מעשיהם הטובים נקראים בבחי' מהלכים, לעומם שהמלאכים נקראים עומדים בבחי' ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה, וזה שאמר משרע"ה (דברים י') ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים ארבעים יום וארבעים לילה וגו', כלומר בעבודת האכילה והשתיה הייתי בבחי' עומד 'ואנכי עמדתי בהר' ארבעים יום וארבעים לילה' שלחם לא אכלתי ומים לא שתיתי.

שילמוד, ילמוד מתוך מסי"נ ובשמחה

והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה-ועתה ישראל מה ה' אלוךך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקך וגו' ולאהבה אותו וגו' בכל לבבך ובכל נפשך (ז, י"ב)

ויש להוסיף שזהו לשון 'והיה' עקב תשמעון את המשפטים האלה, שכבר דקדק באוה"ח הק' למה נאמר 'והיה', לא היה צריך לומר אלא עקב תשמעון ושומר, ומה צורך בתיבת והיה, אך הענין הוא כמו שאמרו רז"ל (ע"י ויק"ר יא, ז) אין והיה אלא שמחה, כלומר שמחה תהיה להשי"ת ולנו בעבודה זו שלנו, כאשר 'תשמעון את המשפטים האלה', שנשים ענין קריאת שמע לנגד עינינו בכל המשפטים, היינו אצל הקשיים בעשיית המצוות ומניעת העבירה, לזכור את האהבה המסותרת שבקרב לב כל אחד מישראל למסור הנפש למען קדושת שמו ית', ולהתחזק עי"ז בחסימת התאוה או עשיית המצוה.

וזה ביאור הכתוב, 'ועתה ישראל מה ה' אלקך שואל מעמך, פי' האיש הישראלי בעמדו לעשות מצות עשה או לשמור עצמו מלעבור על מצות לא תעשה, הנה אז צריך הוא לעמוד לפני השי"ת ולשואל לעצמו, מה רוצה

המאה ברכות שנתקנו להגיד בכל יום בא כדי לזכור וליראה ממש רבינו ע"ה

ועתה ישראל מה ה' אלוךך שואל מעמך כי אם ליראה (י, י"ב)

וקושיית הגמ' אטו יראה מילתא זוטרתא וכו' אין לגבי משה מילתא זוטרתא היא (ברכות לג:). ומקשים מה נעשה אנחנו הדורות שאח"כ שאין לנו משה, ועוד כי יאמר העשיר לעני האין לך מנה או מאתים יען שלגבי העושר הוא דבר קטן. אולם הפירוש הוא דהנה לגבי משה כתיב (שמות ל"ד, ל') ויראו מגשת אליו כי קרן אור פני משה, וכאשר קרבו אל משה וראו היראה שיש להם ממנו לפי שנאצל עליו אור עליון, ממילא שקלו בפלס מאזני שכלם קל וחומר בנו של ק"ו איך צריכים אנחנו לירא מהקב"ה, ממילא הגיע אליהם יראת הרומומות בנקל. וזה הוא הפירוש 'אין לגבי משה מילתא זוטרתא', היינו כשקרבו וראו פני משה אז היה היראה 'מילתא זוטרתא' לגביהו, אבל מה נעשה אנן הלא התורה היא נצחית, וע"ז מתרץ בגמ' (במנחות מג. ע"ש) אל תקרי מה אלא מאה, שע"י המאה ברכות שמברכין בכל יום והמה נתקנין לזכרו וליראה מפניו, כמבואר ברמב"ם (ה' ברכות פ"א ה"ג) וש"ע או"ח, (כו) בזכרנו אשר כל היא מאתו ית' ועל כל מוצא פי השי"ת יחיה האדם, ופי' הפשוט מהשם ככתיבתו וכקריאתו כמבואר בשו"ע או"ח (ריש סימן ה').

זה השולחן אשר לפני ה'

ואתנפל לפני ה' בראשונה ארבעים יום וארבעים לילה לא אכלתי ומים לא שתיתי וגו'.

יש לבאר הענין שהתנצל משרע"ה שלא אכל לחם ולא שתה מים, דאצל הצדיקים האכלה והשתיה היא עבודה גדולה, שכל כוונתם לעבוד עי"ז את

ומבקש ה' אלוקיו ממנו, ויעורר אז את הכח הפנימי שיש עמו, היינו האהבה המסותרת שבעבודה מוכן אף למסירות נפש ממש, וזהו 'מעמד', וכאשר יתבונן בזה הנה יגלה שהוא ירא ממנו ית' וגם אוהב אותו יתברך, - 'כי אם ליראה את ה' אלוקיך וגו' ולאהבה אותו וגו' בכל לבבך ובכל נפשך'.

(כ"ק מרן עט"ר אדמו"ר שליט"א)

התורה היא באר"י, והתורה היא קיום העולם לכן דורש כל הארצות עמה

ארץ אשר ה' אלוקיך דורש אותה כו'. פרש"י ז"ל: והוא מדברי הספרי, והלא כל הארצות דורש שנאמר (איוב ל"ח) להמטיר על ארץ לא איש אלא כביכול אינו דורש אלא אותה וע"י אותה דרישה שדורשה דורש כל הארצות עמה

עב"ל.
י"ל הענין דכל בריאת העולם ה' בשביל התורה כדחז"ל (עי' רש"י ריש בראשית) ולכך הוסיף ה' אלוקים בששי לומר כי כל מעשה בראשית ה' תלויים ועומדים עד ששי בסיון אם יקבלו ישראל התורה מוטב כו', ואינא בספרי תחילת פרשה זו ד"א ארץ אלו שאר ארצות וחוצות אלו מדברות תבל זו אר"י למה נקרא שמה תבל ע"ש תבלין שבתוכה איזהו תבלין שבתוכה זו תורה שנאמר (איכה ב) בגוים אין תורה מאכן שהתורה בא"י עב"ל, וזה הענין שכביכול אינו דורש אלא אותה לפי שהתורה בא"י והתורה היא קיום העולם וע"י אותה דרישה שדורשה דורש כל הארצות עמה ע"י התורה שהוא קיום העולם שהיא בא"י.

(אמונת משה)

ווארט

אמרו צדיק כי טוב הוא

את ה' אלוקיך תירא אותו תעבוד (י', ב')

י"ל בהקדם דברי הרה"ק מברדיטשוב זי"ע בפרשת קרח ברש"י ויקח קרח שלקח מקח רע לעצמו, דהיינו משום שעבודתו היה כדי לקבל פרס. לכן לא רצה שגם אחרים יעבדו. לא כן הצדיק שכוונתו רק להרבות כבוד שמים, אז יש לו נחת רוח גם כשאחרים עובדים, דהעיקר שיתווסף נח"ד להבורא יתב"ש. ועפ"י יש לפרש הגמ' (פסחים כב:) שמעון העמסוני היה דורש את כל האתין שבתורה כיון שהגיע לאת ה' אלוקיך תירא פירש (כלומר פרש - הפסיק מלפרש) וכו', עד שבא ר"ע ודרש את ה' אלוקיך תירא לרבות תלמידי חכמים, "לרבות" היינו להרבות ת"ח ויראתו אצל חברים. ועפ"י יש לפרש הפסוק (תהילים ל"ד, ב) אברכה את ה' בכל עת וגו' בה' תתהלל נפשי וגו' ישמעו ענוים וישמחו, גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדיו, פי' אם תהלתו רק "בפני" ובה' תתהלל רק "נפשי" ולא משתף אחרים בעבודת ה', אז סימן הוא שהוא רק למען ישמעו ענוים וישמחו בו, אבל אם רצונו הוא גדלו לה' "אתי" שגם אחרים יקדישו את שמו עמו, אז סימן שכוונתו הוא למען ונרוממה שמו יחדיו, וע"כ מסיים הקרא דרשתי "את ה' " אני דורש "את" להרבות ת"ח ויראי ה' והוא סימן שאני עובד לשמה.

(שארית מנחם)

מרגניתא דיצחק

פנינים בסדר פסוקי פרשת השבוע

לע"נ הרה"ח ר' יצחק
בן הרה"ח ר' משה אריה זצ"ל
נלב"ע ו' סיון תשע"ד

לו לאדם לעיין בכל צעד ופסיעה שהוא דש בעקביו לראות אם הם מתאימים לרצונו של הקב"ה. וזה שאמר הכתוב, והיה עקב תשמעו, שתשמעו ותעיינו בכל עקב שאתם צועדים לראות אם הדבר מתאים את המשפטים האלה של תורה הקדושה.

ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלוקיך (י', י"ב). נראה לפרש כוונת הכתוב, שצריך אדם לזרז את מתניו אל היראה תמיד ולא יסיח דעתו ממנה לעולם כדי שלא תאבד ממנו היראה בשום אופן ואף באונס, כי זה כל האדם. וזה שאמר הכתוב, ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה, כלומר שנעשית שואל על היראה, דכשם שהשואל חייב באונסין ואינו יכול להצטרך שבאונס נאבד ממנו החפץ, כן צריך האדם להשגיח היטב שלא יאבד היראה דאף באונס חייב הוא בדבר.

בנים אתם לה' אלוקיכם (י"ד - א'). מסופר: פעם שאל יהודי את ה' חפץ חיים הקדוש זיע"א רבי: לשם מה זקוק העולם לחסידים ומתנגדים, ואף החסידים בינם לבין עצמם, חלוקים לקבוצות רבות, מהם שעיקר עבודתם בתפילה, ומהם שעיקר עבודתם בתורה, ומהם עיקר עבודת ה' שלהם בשמחה וכו', לשם מה צריך קבוצות כה רבות?

השיב החפץ חיים: עד שאתה שואל אותי, שאל את הקיסר הרוסי, לשם מה יש לו הרבה סוגי חיילים? מהם רוכבי סוסים, מהם יורים בתותחים, מקצתם במטוסים, ומקצתם באוניות, ובחלקם חיילים הולכי רגל וכדו'. אין זאת - המשך החפץ חיים - אלא שכל סוג וסוג מועיל לקיסר למלחמה בדרך שונה, שהרי חייל ההולך רגלי, אין בכוחו להלחם בחייל הנלחם מתוך אווירון, והיורים בתותחים, בכוחם לנהל מלחמה אף ממרחק של כמה פרסאות, ואפילו חיילי הקיסר המריעים בחוצרות, תפקיד חשוב להם, שבתרועעתם מחזקים הם את לב החיילים הנלחמים בשדה הקרב. משום כך - סיים החפץ חיים - נחלקים גם אנו לסוגים שונים, אבל בנים אנו לה' אלוקינו וכל אחד ואחד תורם את חלקו לעבודת ה', ויחדיו נצצה במלחמת היצר.

ולא ירע לבבך בתוך לו (ט"ז - י'). פעם אחת נתן הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זיע"א א שמעק טאביק (טאבאק להריח) להרה"ק רש"ב מפרשיסחא זיע"א, שאל רש"ב את רבי יחזקאל: מה שמת בתוך הטאבאק שזה כל כך מריח טוב? ענה לו הרה"ק מקוזמיר: שמת בתוכו את ה"ולא ירע לבבך בתוך לו" (מאמר יחזקאל)

והיה עקב תשמעון (ז', י"ב). משל למה הדבר דומה, לכן שאביו דורש ממנו כי ירצה ללמוד תורה, שאם לא כן ילקהו עד שיאמר רוצה אני, הרי ברור איפוא שמוטב לו לרצות לאלתר כדי לחשוך מעצמו את המלקות. כך אומר משה רבינו ע"ה ויהיה עקב' הלא בסופו של דבר 'תשמעון' דהיינו שתהיו מוכרחים לשמוע, כי הרי יכפו אותכם לכך, א"כ הלא מוטב כי תשמעו לאלתר...

(נפלאות חדשות בשם הרה"ק הרבי בנינים מפרשיסחא זי"ע)

ומלתם את ערלת לבבכם וערפכם לא תקשו עוד (י', ט"ז). אמר רבי מאיר מפרמישלאן זצ"ל כל העולם מלא קושיות על השי"ת שהוא בבחינת הסתר פנים, אבל אם היה האדם מל את ערלת לבבו האטום אזי לא היה קשה לו כלום על דרכי השי"ת. וזהו כוונת הכתוב ומלתם את ערלת לבבכם וערפכם לא תקשו עוד, ולא יהיה לכם שום קושיא עלי. זה כוונת בעל האקדמות זטרי עד לקשישותא, היינו כי השי"ת נושא וסובל את עולמו עם כל הקושיות שמקשיין עליו.

אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד (י', י"ז). מפרש רש"י שחד ממון. לכאורה אינו מובן מה שייך לשחדו בממון. מבאר החתם סופר שהנה יש אנשים העוברים על כל התורה, ומתפארים שהם טובים לבריות ועושים חסד ומוותרים לפני משורת הדין, וזהו שוחד ממון, שחושבים שמקילים מהשי"ת שדואגים במקומו לפרנס את העניים. על זה אמר הכתוב שאין הקב"ה צריך לשוחד שלך, כי הוא עושה משפט יתום ואלמנה ואוהב גר לתת לו לחם ושמלה, מבלי עזרתך וטובותיך.

ולמדתם אותם את בניכם לדבר במ שבנתך בביתך וגו' (י"א, י"ט). פירש הרה"ק ר' יהושע מבעלזא זצ"ל, הרב צריך להשריש בבנו אהבת תורה עד שישתוקק מעצמו ללימוד התורה. ממילא ילמד הבן גם כאשר האב בדרך, כי אינו לומד בגלל יראת האב או לקבלת פרס, אלא משום שאהבת התורה בוערת בקרבו.

ולמדתם אותם את בניכם לדבר במ שבנתך בביתך וגו'. פירש החתם סופר למדו את בניכם שיהיו הולכים בדרך התורה לא רק "בשבנתך בביתך" שעשה שהם יושבים בביתך ורוצים להפיש את דעתך ומתביישים מפניך ואינם רוצים לצערך, אלא גם "בלכתך בדרך". הווה משתדל לנטוע בהם תורה ויהדות, עד שתהא מובטח שיישארו יהודים יראי שמים אף כשלא תהיה עוד אתה בחיים ותלך בדרך כל הארץ.

ולמדתם אותם את בניכם... למען ירבו ימיכם וימי בניכם. אמר מרן כ"ק אדמו"ר מגור שליט"א (תש"ס) כי כאשר מלמד את הבן תורה, ונעשה הבן תלמיד חכם, אזי יש אריכות ימים גם לאב. ובמדרש אמרו כל מי שיש לו בן יגע בתורה כאילו לא מת, נמצא כי המניח בן ת"ח כאילו לא מת, וזהו למען ירבו ימיכם וימי בניכם, שכאשר הבן ת"ח נחשב האב כאילו לא מת, א"כ אריכות ימי הבנים הוא שכר גם לאב עצמו, שכל זמן שהבן יחיה נחשב כאילו האב חי.

והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה וגו' (ז', י"ב). ברש"י מפרש עקב לשון עקביו של אדם. ולפי דרכו יש לומר שהתורה הקדושה מלמדת

מעשי צדיקים

העסק הראשון שיעשה - יצליח

קפא צחוקו.

החלק הזעום, שאולי יכולת לזכות בו בעולם הבא, התפרצה האשה, גם אותו מכרת בעבור בצע כסף, ועתה, הנך גוי לכל דבר, אינני חפצה להיות אשתו של גוי, רצוני להתגרש ממך! בעלה בהה בה בעיניי נדהמות ואמר כשהוא מגמגם "אבל זו היתה רק מהתלה". "לא" ספקה האשה את כפותיה, מכירה עם שטר מכר וחתומת עדים איננה מהתלה, זוהי מכירה של ממש. ועתה, איבדת את חלקך לעולם הבא, ועל כן רצוני להתגרש ממך. אובד עצות ומיואש ניצב הסוחר על מקומו, ולפתע עלה רעיון במוחו, הוא שלח את אחד ממשרתי הפונדק להביא לפניו את היהודי שקנה ממנו את חלקו בעולם הבא.

עוד רגע - והיהודי ניצב לפני הסוחר. "ר' יהודי" פנה אליו הסוחר בקול ידידותי, בוודאי מבין אתה, כי כל אותה מכירה לא היתה אלא מעשה לצון, הבא ונחסל את הענין, הנה, אני נותן לך את הרובל שלך, ואתה השב לי את שטר המכירה. השיב היהודי "לא היה זה מעשה לצון אני התכוונתי לקניה במלוא הרצינות ולגביי - העסק שריר וקים" אמר לו הסוחר בקול רך כחמאה: אתן לך כמה רובלים ובלבד שתשיב לי את השטר. אך היהודי דחה זאת בפסקנות: אשיב לך את שטר המכירה רק אם תעניק לי אלף רובלים!

... הזדעזע הסוחר ואמר: כלום נטרפה עליך דעתך, שהנך מעז לדרוש סכום אדיר שכזה תמורת גיליון ניר עלוב! "הברירה בידך להשאיר את הניר העלוב בידך" התך קולו של היהודי. יאה כן! זעק הסוחר, אך מיד שמע את קולה הצועק של אשתו: אם כן נלך לרב ויתן לי גט פיטורים ממך! "הסביר הסוחר לאשתו בקול מעורר חמלה: הן לא אוכל לשלם לו סכום רב שכזה בעבור הניר העלוב!" אך אני אינני מוכנה לחיות עם גוי גמור" זעקה האשה, "עליך לפדות את חלקך לעולם הבא, ואף אם תידרש לשלם תמורתו חמשת אלפים רובלים!"

ניסה הסוחר להפציר ביהודי להוריד מהמחיר: הוא נאות לשלם מאתיים רובל ואפילו שלש מאות רובל, אך העני עמד על שלו: "אלף רובל, ואף לא פרוטה אחת פחות!" חכך הסוחר בדעתו, גרד את פדחתו ולבסוף שלף את ארנקו והעניק ליהודי אלף רובלים, רק אז מסר לו היהודי את שטר המכירה, והסוחר קרעו לגזרים בחמת זעם. תוך כדי דברים סח היהודי באזני אשת הסוחר על אודות הצדיק מאפטא שממנו הוא שב זה עתה, ועל הבטחתו של הצדיק, כי העסק הראשון שיעשה - יצליח. וזה היה העסק הראשון שנזדמן לו. "רצוני לנסוע אל הצדיק מאפטא" הביעה אשת הסוחר את משאלתה, לאחר ששמעה את אשר סיפר היהודי, ואכן בו ביום נסעה אל הצדיק. כשנכנסה אשת הסוחר אל חדרו של הצדיק, אמרו לו: "שמחה אני מאד, שעל ידי נתגלגלה הזכות להושיע את היהודי הנצרך, אך רצוני לשאול את הרבי: "האמנם חלקו של בעלי בעולם הבא שווה אלף רובלים?" השיב הרבה"ק מאפטא: "כאשר מכר בעלך את חלקו ברובל אחד - לא היה חלק זה שווה אפילו רובל אחד, אך לאחר מכן, כשקנה את חלקו תמורת אלף רובל - וסייע בכך ליהודי להשיא את בתו - שוב לא יסולא בפז חלקו בעולם הבא."

אל חדרו של הרבה"ק ה"אוהב ישראל" מאפטא זיע"א נכנס יהודי שבור ורצוף, "רבי" התחנן היהודי, "עזור לי", בת בוגרת יש לי בביתי ואין לי במה להשיאה. מהו הסכום הדרוש לך כדי להשיאה? שאל הרבי את היהודי השבור, ענה הלה: אלף רובל, וכמה כסף יש לך? שאל הצדיק, רובל אחד בלבד מצוי בכיסי, השיב היהודי בבושת פנים. שקע הצדיק בהרהורים ואחרי מספר רגעים אמר: לך לשלום והעסק הראשון אשר יזדמן לך בדרך, אותו עליך לעשות, והשי"ת יהיה בעזרך.

איזה עסק אוכל לעשות ברובל אחד בלבד? תהה האיש בלבבו. אך היה מורש באמונת צדיקים, ועל כן לא הרהר אחר דברי הצדיק. חיש מהר יצא לדרך, לשוב אל ביתו, נסע שעות אחדות והחליט לנוח ולסעוד בפונדק שעל אם הדרך. נכנס לפונדק וישב לשולחן לטעום דבר מה. אגב כך שוטטו עיניו ברחבי חדר האוכל וסקרו את עוברי האורח שנקלעו כמוהו אל הפונדק. חבורת סוחרים, שהסבה אל אחד השולחנות, משכה את תשומת לבו, עד מהרה הבחין שהללו הינם סוחרים יהלומים, המנהלים עתה ביניהם מקח וממכר, את עיניו משכו יהלומים ואבני חן שנחו על שולחנם של הסוחרים. מתוך סקרנות קם האיש, קרב אל החבורה כדי להתבונן ביהלומים ואבני החן מקרוב.

הסוחרים שהיו עסוקים בממכרם, הבחינו בזר הניצב מן הצד ומביט בהשתהות ביהלומיהם, פנה אחד מהם אליו ושאל: "מה לך לוטש עיניי? כלום חפץ אתה לקנות יהלום? המילה "לא" כבר עמדה על קצה לשונו של היהודי העני, אולם בעוד מועד צצו ועלו בזיכרונו דברי הצדיק מאפטא, כי עליו לעשות את העסק הראשון שיזדמן לו, ועל כן מיהר להשיב: "כן". וכמה כסף יש לך? שאלו הסוחר. רובל אחד, ענה היהודי, תשובתו גררה פרצי צחוק אדירים מפי כל המסובים. "המתן רגע קט" אמר הסוחר כששכבו גלי הצחוק, "יש לי הצעה בשבילך גם תמורת רובל אחד". ומה? שאל העני. את חלקי לעולם הבא, ענה הסוחר תשובה ניצחת. "מסכים" ענה העני, אך הבה נערוך שטר מכירה כדת וכדין, ואז יהיה העסק שריר וקיים!

הסוחרים שאצל השולחן, התמוגגו מנחת, עסקה כזאת לא ראו מימיהם, אחד מהם נחפז להביא גיליון ניר, השני הביא עט, ונרשמו כל פרטי המכירה, בשולי הגיליון חתמו הקונה והמוכר, וכמוכן שלא נפקדו חתימותיהם של העדים. העני מסר לסוחר את הרובל שלו, ותמורת זאת קבל את כתב המכירה, והעסקה יצאה לפועל. לקול צחוקם הרועם של הסוחרים שב האיש אל שולחנו. בזה הרגע נכנסה לפונדק אשתו של סוחר היהלומים וראתה את בעלה וחבריו מתמוגגים מצחוק, "מה פשר הצחוק והשמחה?" התעניינה. את רואה את הבטלן ההוא היושב על יד השולחן שבפינה? אמר לה בעלה, ופניו זורחות, זה עתה הוא הוציא את הרובל האחרון שלו על כלום שבכלום. שאלה אותו: מה מכרת לו? השיב לה בעלה בצחוק גדול: "את חלקי לעולם הבא מכרתי לו", אך בהבחינו בהבעת פניה של אשתו,

בפי ישרים

ללכת בדרכי ישרים לפניך

חובת הדביקות בהשי"ת בכל עת

ללמד תמיד, אל תבישני מהם שלא אבינם, ולא אבוא על כוננתם כי זה יהיה לי בושת אם לא אבינם על הכונה, כיון שאני מתעסק בהם תמיד. ומשמע מתוך דבריו שדוד הע"ה ביקש בקשה אחת ויחידה מרבש"ע שהוא רוצה לדבוק בתורת ה' ובכל התרי"ג מצוות, אבל יותר מכך, הוא מבקש לדעת את כוננתם האמיתית והכונה, שח"ו לא יאמרו שהוא מתעסק בהם בלא לדעת את כוננתם.

אם נתבונן מעט, ייאמר לנו 'דרשוני'. דוד היה מלך על כלל ישראל, הוא חיבר את ספר התהילים לכלל יהודי באשר הוא, לכל שעה, מצוקה או רוחה, הכל הוא כתב לדורות בספר התהילים. ובעצמו הוא היה מלך, והוא מתבייש 'פן יאמרו הבריות' שהוא לא יודע את כוננתם האמיתית--- דוד המלך שהוא היה גדול שבענקים, לא יודע את הכוונה בדביקות

את ה' אלוךך תירא, אותו תעבוד, ובו תדבק, ובשמו תשבע (פרשתן י', מפרש רש"י ז"ל שע"י שתדבק ותירא ושוב תדבק, אזי לאחר שיהיו בך כל המידות הללו, אזי תוכל 'זבשמו תשבע'. החזקוני מורה שהדביקות צריכה להיות בלב פנימה, ומוסיף ע"כ האבן עזרא עוד פירוש, 'ובו תדבק' כלומר תדבק בדרכיו ועשה כמוהו. ולזה חיבר הרמ"ק את ספרו 'תומר דבורה' שמביא את הדרכים שהקב"ה נוהג ב"ג מידות של רחמים, כך יש לאדם לנהוג. ואותם הדברים נאמרים כאן, שע"י שנדבק בדרכיו, שנלמד על מנת לקיים, אזי 'זעשה כמוהו' נוכל לדבוק בו ובתורתו.

בספר התהילים אנו מוצאים שדוד המלך ע"ה נוקט (ק"ט, ל"א) בלשון "דבקתי בעדוותיך" ומפרש הרד"ק על המקום 'וכיון שדבקתי בהם

בהש"ת? ואם דוד המלך ע"ה אומר על עצמו כך, מה אנחנו נאמר על עצמינו בדרכי העבודה? ונבוא להסבר הדברים ע"י מס' הקדמות.

כל יהודי מחויב בתרי"ג מצוות עשה ולא תעשה, ואחד מהענינים החשובים בדרכי העבודה, וכלשון קדשו "שיהא דבוק בשם תדיר בחשק רב ברשפי שלהבת אהבה, ואין לך מידה טובה הימנה דכולא בה, ולפי חשיבותה קאי השגתה, הכל לפי מעשיו של אדם ולפי השתדלותו במחשבה דיבור ומעשה יום יום הולך וגדל, ומקדש עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה (יומא לט). עד יערה עליו רוח ממרום וטהרו וקדשו, וכל אדם חייב כשעורו להשתדל בכל כוחו לקיים מצוה זו, ודכותה בכל עת שזוכר. ומה טוב שיהא כתוב אצלו במקום שיושב להיות לזכרון בין עיניו תמיד, והבא לטהר מסייעים אותו".

והנה אמרו רז"ל (שבת קל"ג:) על הכתוב (דברים י"א, כ"ב) ולדבקה בו, וכי אפשר לאדם לדבק בשכינה, והא כתיב (שם ד', כ"ד) כי ה' אלוך אוכלה היא? אלא הדבק במידותיו, מה הוא רחום אף אתה רחום, מה הוא חנון אף אתה היה חנון.

וכי ממש אפשר לדבק במידותיו? ואם אפשר לדבק, באיזו דרך מגיעים לדביקות הזאת?

כותב רביה"ק בעל ה"שמח ישראל" זי"ע (פ' ויגש אות ט') בשם מוהר"י מווראקי זי"ע על הברייתא "כל השונה הלכות בכל יום" שאדם צריך לדעת שכל מה שהוא עושה במהלך היום כולו, ואינו עושה שום תנועה קלה בשום אבר בלתי לה' לבדו, וכל מה שעושה נקרא 'הלכה' דהיינו שהולך בדרכי השי"ת, וזה הפי' 'כל השונה הלכות בכל יום' שכל מה שהוא עושה כל היום כולו הוא רק הלכות, עליו הכתוב אומר "הליכות עולם לו" שכל העולם לא נברא אלא לצוות לזה (ברכות ו:). והרה"ק רבי דוד מלעלוו היה לדוגמא לשונה הלכות בכל יום. ואדם כזה שכל תנועותיו והליכותיו וכל מעשיו הם על זה הדרך, למען לעשות נחת רוח לקוב"ה ושכינתיה, כשהוא זוכה להיות במדרגה כזאת, הרי הוא דבוק בתורת תמיד, כי כל מעשיו הם לתורת ה', שזה הוא תכלית המכוון מהתורה להיות דבוק בהש"ת, וכל התרי"ג מצוות הם הדרך לבוא למדרגה הזו.

אמנם להגיע למדרגה הזו היא קשה מאוד, כדברות קדשו של רבינו זי"ע, והוא כדמיון להולך על החבל שהוא קשור למעלה ותחתיו הם סוער, הוא צריך לשמור ולכוון כל דעתו שלא יטה את עצמו לא' מן הצדדין אף כחוט השערה שלא יפול אל תוך הים, כך צריך האיש הצדיק הזה להיות דבוק באמת ונכון לשמור את עצמו מכל דבר קטן שבקטנים שלא יקלקל חלילה, וזה הפי' בדברי הגמ' "מהלך בדרך ואין עמו לויה יעסוק בתורה", היינו מי שהוא דבוק בה' יש לו שמירה כנ"ל, אבל מי שאין לו לויה שחסר לו הדביקות בהש"ת כנ"ל, ולויה הוא מלשון 'הפעם ילוה איש' (בראשית כ"ט, ל"ד), שאין לו מדרגות דביקות גמורה כזו, וכל הדרכים המה בחזקת סכנה, העצה לזה שיעסוק ויתחזק בתורה, ותורה מגנא ומצלא, ע"כ תורף דיבוריו הק'.

ידוע המימריה של הבעש"ט (בעש"ט עה"ת פ' נח ומקורו בחז"ל עירונין מ"ט: ע"ש) שכל כך חשוב ההתדבקות בה', כי בהדביק האדם את מחשבתו בה' נחשב שכולו דבוק בו יתברך, שבמקום שהאדם חושב הוא כאילו נמצא שם. וכדי לבוא לדביקות האמיתית, כותבים בספרם החובת הלכות (ריש שער אהבת ה') והרמב"ם (תשובה י', ו') שבכדי לבוא

לדביקות האמיתית בהש"ת צריך לבטל את כל עצמותו, רצונותיו ותאוותיו, כי אי אפשר שיתישב בלב באדם אהבת ה' יחד עם אהבת עוה"ז. והפרי הארץ מביא בשם הבעש"ט (פ' כי תשא) משל למה הדבר דומה, להרוצה להדביק שתי חתיכות יחד, שצריך לגרור מעצמותם במקום הדביקה כדי שיתאחו יפה ויאמר לדבק טוב ויעשה אחד, משא"כ כשיש ביניהם איזה חלודה וכדו' אין אפשרות לחברם, כן הוא הענין לענין הדביקות אליו ית', שכל זמן אחיזת האדם בדבר אחר, כהדבקות בכל מיני תענוגות גשמיים, אינו יכול לדבק בו ית'.

וכן מצינו בחסידים הראשונים (ברכות ל:) בתפילתם, שהיו מקדימים להתבונן בשפלות עצמם ובגדלות ה' עד שהגיעו קרוב להתפשטות הגשמיות ואז עמדו להתפלל להש"ת, והוסיף ע"כ המהר"ל (בנתיבות עולם, נתיבת העבודה ריש פ"ד) בלשון קדשו 'זבזה הם הגיעו לתכלית התפילה שהיא הדביקות בה'.

ופה נבוא אל החסיד ואל הביאור. א' מהדברים שנצטוו לעשותם בפועל ממש, לדבוק בה', וח"ו שלא יהיו דברים מפרידים ביניהם שלא יתנו לשתי הצדדים להידבק כראוי. האמצעיים בכדי להגיע למטרה נעלית זו, לא צריך לעלות על הרים וגבעות, אלא כל הזמן לבוא שיהיה מודבק אחד בשני, לפרוש מתאוות עוה"ז, ולא לשים מבטחו בנן אדם שאין לו תשועה, ויראה שהליכותיו של האדם יהיו למען מטרה זו, שלא יפרוש, ולא מקצתיה, אלא כל הזמן יראה את עצמו מגיע לדביקות האמיתית והנכונה בהש"ת.

במעשה דוד הע"ה, נכון שהוא היה מלך בעצמו, והוא לא צריך לירוא מאף אחד שבעולם, אבל הוא יודע שהוא צריך להגיע לדביקות בה', ולא לדבוק באף אדם אחר זולתו יתברך שמו, והוא היה מתעסק בענין הזה תמיד - כפירוש הרד"ק, אבל הוא פחד מ'שמא יאמרו הבריות שדוד המלך מנסה כל הזמן להגיע לדביקות בה', והוא לא מצליח' וא"כ מה יאמרו הקטנים שהגדולים לא מצליחים, לכן הוא ביקש בקשה אחת ויחידה, שהכל הוא עושה למענו יתברך, והוא מבקש שלא יתחלל שם שמים חלילה על ידו.

אם ישאל הקורא לאמר, איך נגיע לדביקות בה'? מי יורה לנו דרך בעבודת ה' של 'דביקות בה'? נענה אבתריה, לפי שרוב בני אדם אינם יכולים לבוא לדבקות תמידית בה' ובתורתו בשלימות כראוי, לכן אמרו חז"ל (כתובות קיא:) שצריך להידבק ברב תלמיד חכם הדבוק בה' ובתורתו שאז מעלה הכתוב על הנדבק בו כאילו הוא נדבק בשכינה. אך יחד עם זה חייב כל אדם להתאמץ - בזמנים שהוא מסוגל לכך - לעורר מוחו ולבו לאהבה את ה' ולהדבק בו ית' עד כמה שיוכל (כמצוין ברמב"ם מורה נבוכים ח"ג פרק נ"א), ואז יסייעוהו מן השמים כמאמר הכתוב (דברים ד', כ"ט) ובקשתם משם את ה' אלוך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך.

ויהי רצון מלפני אבינו שבשמים שיתן בליבנו את הדרך הנכונה והישרה לבוא לדביקות בה', ולהיות מקושר לצדיקי אמת שבדור, ולזכות עי"ז להיות דבוק רק בהש"ת, וע"י זה נזכה שיבנה לנו את מקום מקדשנו ותפארתנו, שאליו דבוק כל יהודי ויהודי, ולזכות שיבוא אליהו לבשרינו עם ביאת גואל צדק בקרוב ובימינו אמן וכן יהי רצון.

חלקים מהמאמר מבוססים ע"פ הספרים "פלא יועץ" "חובת הלכות" "מסילת ישרים" "דרך החסידות".

עלון זה נתרם

כתובת מייל של מערכת הגליון
a13215113@gmail.com

הודעה משמחת
ב"ה, לכל המעוניין ניתן לתרום בעמדות "קהילות" וב"גדרים פלוס" הפרוסות בבתי כנסיות ברחבי הארץ והעולם ע"ש עלון אשרי האיש
או במספר טלפון ("קהילות"):
073-275-7000, ולהקיש קוד 8915
אין ניתן להעביר כסף, אלא פונקציה אלקטרונית
בני אדם

"יפוצו מעיינותיך חוצה"
קח לך זכות וחלק
בהוצאות הגליון
השוטפות מדי שבת
בשבתו

לע"נ
מרת מלכה בת הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה - נלב"ע ד' שבט תשע"ד
ולע"נ הרב אברהם בן הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה
נלב"ע ז' אדר תשע"ה
ת. נ. צ. ב. ה.

נודב לע"נ
הרב מרדכי מנחם מנדל
בן הרב אהרן אריה ז"ל
נלב"ע ה' תמוז תשפ"א
ת. נ. צ. ב. ה.

המעוניין לתרום להוצאות העלון להצלחה, ברכה או לע"נ יפנה לעורך הבה"ח ישראל פינגבוים הי"ו, או להפקיד בבנק פועלים, סניף 533, מס' ח-ן - 540321, ע"ש ישראל בנימין פינגבוים. ניתן לתרום מכספי מעשה.